

Jeg opofrer indtil den sidste Rest

Taler

Jonas Rein

Dato

13 mai 1814

Sted

Eidsvoll

Omstendigheter

Riksforsamlingens debatt om finanskomiteens innstilling

- 1 Det er beklageligt, at nu Tidspunkten nærmer sig som saa mange, maaskee de fleeste blandt os, have ønsket, men ikke haabet at see: da Norge - løsrevet fra en Forbindelse ved hvilken det aldrig uden under en sjelden viis Konge turde vente at blive lykkelig - kan udgjøre en egen uafhængig Stat, opreise sin faldne Trone,
- 5 ikke glimrende, men tryk og fast, og sætte paa denne en selvvalgt Konge, ikke en Despot med uindskrænket Vælde, men en Fader med Evne til at gjøre sine Børn Lykkelige - at nu, siger jeg, Hindringer, som man kalder uoverstigelige, lægges os ivejen; at vore egne Landsmænd, raabe til os: Det er umueligt, vi kunde ikke bestaae som en selvstændig Stat, vi maae give os i fremmed Vold. Længe har man
- 10 raabt: Vi mangle Fødemidler, uden hvilke intet Folk paa jorden kan bestaae. Ikke taaler jeg at see Dig mit kjære Fædreneland, styrte dig selv i Elendighed; at see dig forgaae formedelst din daarlige Higen efter en Ære som ei kan opnaaes, din Drøm om Uafhængighed. -
- 15 Disse Vanskeligheder synes nu for største Deelen hævede; Korn og allehaande Fødemidler tilføres os ubehindret i Overflødighed, det samme Budskab lyder til os fra alle Norges Byer og Havne. Men hine Patriots ømme Kjerlighed, for Fædrenelandet, Deres lidenskabelige Varmer for alt, hvad der angaaer dets Vel, synes at hindre dem fra at troe dette, de kunne ikke see hvad der ligger
- 20 aabenbaret for Øjnene. Hvo undres herover? thi hvo veed ikke at Venskab og Kjerlighed stedse er mistroisk og frygtsom.
- Imidlertid lader det nu som man begyndte at aabne Øjnene, og at finde disse Klager ugrundede. Men nu opløfte disse Norges Venner et andet Klageskrig
- 25 «Hvad nytter det os at see paa denne Overflødighed, som vi ikke kunde naae? Vort forvirrede Pengevæsen, den uhyre Masse af Papiirpenge, som ingensteds neppe i Landet selv har Credit, deri ligger Grunden til vor Afmagt og

Fordærvelse». Lægger man nu hertil en uroelig Fremtid, der venter paa os; de
30 mange og blodige Krige som den samme ømme Patriotisme, den samme
frygtsomme Kjerlighed stiller os for Øine, saa kan, efter Deres Meening ikke
uden det frygteligste Resultat udkomme, vor Stilling bliver da ikke mere
tvivlsom, vor sørgelige Lod er kastet.

35 Dog, hvad siger jeg, sørgelige! - nei! langt fra, den bliver misundelsesværdig, vi
foreenes med Naboriget - et Land som flyder med Melk og Honning, et sandt
Schlaraffen Land, hvis Pengevæsen er i den ypperlige Tilstand, hvis
Forraadskilder er uudtømmelige; et Land hvor Undertrykkelse, hvor vilkaarlig
Behandling, hvor misbrugt Stormandsvælde ere ubekjendte Navne. -

40 Vi forbinde os med et Folk som stedse har elsket os broderligt, men hvis
Kjerlighed nu er stegen til en saa ubegribelig Høide, at det endog vil frie os fra
den Byrde selv at bevogte vore Fæstninger, ikke vil tillade os at bære de tunge
brydsomme Vaaben, ikke tillade os i nogle Aar at betale Skatter; men tvertimod
45 vil paatage sig at bære alle vore Byrder, at dække vor Mangel med sin saa
bekjendte Overflod, og jævne for os alle Vanskeligheder. - Alvorlig - naar vore
egne Landsmænd, med troskyldig barnlig Glæde, fortælle os saadant, saa anseer
jeg det som det største Beviis paa at Patriotiskhed kan gaa ei alleene til
Entusiasme men til Afsindighed.

50 Det er grov Fornærmelse, forsætliggen at ville blænde et heelt Folk eller dets
Representanter; jeg maae heller ikke formode at det er disse Mænds Hensigt -
ogsaa vilde det være baade fornærmeligt og latterligt, om jeg gav mig af med at
fortælle denne hæderlige Forsamling, at vort Pengevæsen var i den ønskeligste
55 Tilstand, og at der ingen Betænkelighed var i Henseende til vore Finantzer. Jeg
spørger kun hvad Raad er herimod, Hvad Lægemiddel kan anvendes uden det,
som maae søges hos os selv, hentes fra vor egen Villie, egen Kraft, fra vort
Patriotiske Sind, det falder dog vel ingen ind, for fuldt Alvor, at troe at en
fremmed Magt og allermindst den, til hvilken vi ere solgte, er beredvillig til at
60 paatage sig vore Byrder og befrie os fra vore Sorger.

Lader os sætte os tilbage kun ½ Aar i Tiden, tænke os i samme Forbindelse med
Dannemark nu som da. Vilde vort Pengevæsen da have været bedre, vore
Financer mere blomstrende, vore Udgivter mindre, vort Haab i Fremtiden
65 blidere?

Det var dengang det almindelige Ønske, at Norge maatte eje en egen Nationalbank, uafhængig af den Danske. Paa denne som den eeneste Maade troede vi, at vort Pengevæsen efter haanden maatte blive bedre, og Orden bringes ind i Landets Finantzter. Dannemark nægtede os denne Bank, nu staaer det til os selv, at opnaae vort Ønske - hvad Grund er der da nu til slet intet at haabe af denne Indretning. Den gang taledes vi om, at ville med Glæde give alt vort Guld og Sølv til Banken, kun at den maatte blive i Norge og blive vor. Ingen Hindring er os nu ivejen, hvorfor ville vi nu tøve med at frembære dette Offer?

Man har forskrækket os med de mange Millioner som snart ville udfordres - vi glemme dog ikke at det er Femskillings Millioner der tales om, at denne store Sum, for at sees rigtig, maae bringes tilbage til Varers Værdie. Den Værdi som hver Borger og Landmand sætter paa sine Varer. Man behøver ikke være stor Finantzier eller Regnemester for at begribe, at naar der indtil vort Pengevæsen er ordnet, fordres 900- eller 1 000rd aarlig Afgift, Skat eller med hvad Navn man vil kalde det, af enkelt Mand, og denne samme Sum udfordres for at købe 2 Tønd: Korn da er det aldeles som om han for 8 Aar tilbage betalte 10rd, 12rd eller 15rd aarlig for at frelse sit Land fra Undertrykkelse og fremmed Regimente. - da ville neppe nogen norsk Mand have vægret sig for at gjøre saadant Offer for noget langt mindre, og nu vanærer man det norske Folk ved at opkaste det Spørgsmaal: om vi ville Kjøbe vor Frihed og Selvstændighed for denne Sum?

Jeg kan ikke tale som en Mand der har at yde af sin Overflod; det er Enhver bekjendt at Embedsmændene og især Kjøbstedernes Embedsmænd og iblandt disse fornemlig de Gjeistlige have lidt saare meget i disse Krigens Aar. Blandt de sidste er jeg. Men den usle Rest jeg har tilbage, offerer jeg med Glæde for Norges Frihed og Selvstændighed. Jeg har ikke arvelige Privilegier og Forrettigheder for værdigere Mænd; jeg har ikke engang saa meget som Ahner at efterlade mine Børn; men dette ønsker jeg, dette haaber jeg at kunne sige dem engang: Norge er frit og uafhængigt: I ere dets frie Borgere; ogsaa jeg har, efter ringe Evne, bidraget dertil. Ikke ville I forbande mit Støv, fordi jeg ingen anden Arv formaaede at efterlade Eder.

Og Du Norges Odelsmand! som dog har noget Meere der binder dig til Fødelandet, skulde du intet ville opofre, nu vel da, vælg det Eeneste som staaer tilbage, vælg Svensk Herredømme! og naar da engang i Tiden dine Efterkommere, medens de arbeide som Trældyr under det uværdige Adelsaag,

medens de udsues og sukkende læse i Krønnikken hvad Norge, hvad Nordmænd engang har været - naar de da paa det sidste Blad i Norges Krønnikke læse: da man skrev Aar efter Christi Byrd 1814, da solgte Norges
110 Mænd Deres Nations gamle Hæder, Deres Frihed og Uafhængighed, Deres Børns Odel for en Sum hvor med hver Mand kunde købe en Tønde Korn. Da ville De forbande vort Minde og bittært spotte med vor Usselhed.

Vor Stilling er ikke glimrende, og dog spørger jeg, hvilket Folk købte
115 nogensinde sin Frihed og Uafhængighed for saa ringe en Priis? Lad os vende vort Øje til det heele Europa som i de seeneste Aar har været herjet af Krigens onde Aand, Europa, hvori næsten hvert Rige, efter at hiin frygtelige Erobrer er undertvungen, kan ansees som en nye begyndende Stat: - Frihed alleene, Frihed jubler man imøde! Fra den øde Tomt som Manden finder igjen, istæden for
120 Huse og Boeskab han forlod, fryder han sig ved den større Skat han vandt, sin forrige Selvstændighed, Befrielse fra fremmed Aag. Hvad have dog vore Lidelser været mod hines, hvor ubetydelige ere vore Opoffrelser, hvor ere vore afbrændte Stæder, vore sløifede Fæstninger, hvor ligge de Kornmarke hvis Sæd traadtes under Fiendens Fod. Men jeg kan troe Friheds og Selvstændigheds Tab,
125 betyder det vel og mindre for det gamle Norge end for Tydsklands Sønner?

Saaledes tænker - ikke jeg om mine Landsmænd; saaledes tænker hver den, som ikke blues ved at sige det Norske Folks Representanter i Øjnene: Det er dog bedre at overgive sig i god Mag og tage hvad der paafølger, end at gjøre
130 Opoffrelser. Spanien har, saa længe dette Land var bekjendt i Europa, ikke vunden saa megen Agtelse og Beundring som i disse 7 Aar da det kjæmpede med utrætteligt Mod med stedse voxende Kraft for Frihed og Uafhængighed; At tilintetgjøre Deres Ejendomme, forlade Fædrenelandet, jage Hustru og Børn ud for at vanke om i ubekjendte Egne, uden at vide hvor de skulde finde Brød,
135 dette toge de ikke i Betænkning for at vinde hiin Skat, Frihed for fremmed Undertrykkelse? Og Eder, Nordmænd, Eder tør man opfordre til en saa skammelig Feighed, til saa skjendigen at forraade det gjengivne Fædreneland, at bortgive det til Fremmede, til en Arvefiende, for at spare en Haand fuld forslidte Bankosedler.

140

Europas Øine ere Hæftede paa os, de offentlige Tidende der tale med høi Beundring om den ædle Beslutning, vi have fattet. O lader os dog ikke bedække vort Navn med Skjendsel! lader os ikke blive til Spot og Latter for de mange Folkeslag, der have lidt saa Meget og saa Skrækkeligt for at naae det Klenodie vi

have i Hænde. Her gives Mænd iblandt os, der true med at forlade
Fædrelandet saa fremt det bliver frit. Bort med Dem! lad Dem længe nok flye
det Land hvis uægte Sønner de ere! kun at de vilde gjøre os den Tjeneste, at
fortie fra hvilket Land de uddroge. -

150

Jeg for min Deel antager altsaa Finantz Committeens Forslag. Om jeg ejer, eller
kan tilvejebringe den Sum Rigsbanksedler som af mig maatte fordres, det veed
jeg ikke; men at jeg opoffrer indtil den sidste Rest, det veed jeg.

155

Kilde

Riksforsamlingens forhandlinger. Kristiania 1914-18, bd. 1, s. 353-57.

160

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/jeg-opofrer-indtil-den-sidste-rest>

165

170

175

180